

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων

Ιανουάριος 2020

#28

Κύκλος Ανάλυσης Ευρωπαϊκών & Διεθνών Θεμάτων
Συντονιστής Δελτίου: Βαγγέλης Βιτζηλαίος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Ο «υπέροχος» ευρωπαϊκός απομονωτισμός

04

Η Ιβηρική δείχνει το δρόμο για την προοδευτική διακυβέρνηση

07

Πόσο βιώσιμη είναι η πρόταση για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία;

10

Διαδηλώσεις στη Γαλλία κατά της φτωχοποίησης των συνταξιούχων

12

Εκλογές στην Εμίλια-Ρομάνια: Φιλί ζωής του κινήματος των «Σαρδελών» στην ιταλική Κεντροαριστερά;

14

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το **Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων**, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το **Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων** δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρω-ενωσιακό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «**ποια Ευρώπη θέλουμε;**» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κεκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανάκλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η θέση της Ευρώπης στις γεωπολιτικές εξελίξεις σε Ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή, οι προοδευτικές κυβερνήσεις της Ιβηρικής, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, το διακύβευμα των κινητοποιήσεων στη Γαλλία και οι εξελίξεις στο πολιτικό σκηνικό της Ιταλίας περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #28:

Η διπλωματική αδυναμία της Ευρώπης δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Ωστόσο, σε μια σειρά από εστίες γεωπολιτικής αναταραχής στην ευρύτερη περιοχή της -Βόρεια Αφρική, Μέση Ανατολή, Ανατολική Μεσόγειος, Περσικός Κόλπος- η Ευρώπη φαίνεται να είναι πλέον απύσχα. Είναι, όμως, αυτό αναγκαστικά κάτι «κακό»; Και τέλος πάντων, ποια, ακριβώς, είναι αυτή η Ευρώπη που απουσιάζει;

Το μονοπάτι προς μία βιώσιμη προοδευτική διακυβέρνηση απέναντι στις δυνάμεις του νεοφιλελευθερισμού και της ακροδεξιάς δείχνει η Ιβηρική Χερσόνησος. Παρά τις αρχικές δυσκολίες, σε ένα κοινωνικοπολιτικό «ναρκοπέδιο» εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, με τη διασφάλιση νέας ψήφου εμπιστοσύνης μέσω των εκλογών και την εφαρμογή της ατζέντας τους, οι προοδευτικές κυβερνήσεις της Ισπανίας και της Πορτογαλίας σταθεροποιούνται, επί της ουσίας, σε βάθος χρόνου.

Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η πρόταση της Κομισιόν αποτελεί μια πρώτη, σοβαρή προσπάθεια για να αντιμετωπιστούν συνολικά τα ζητήματα της ενέργειας και της σύνδεσής τους με τις περιβαλλοντικές προκλήσεις. Ωστόσο περιλαμβάνει ασάφειες και ζητήματα που είναι πολιτικά ευαίσθητα και απαιτούν ένα μίνιμουμ πολιτικό κόστος από τις ηγεσίες της ΕΕ. Ποιες και πότε είναι έτοιμες να το αναλάβουν, είναι κάτι που θα έχει ενδιαφέρον να δούμε στη συνέχεια. Ας κρατάμε μικρό καλάθι.

Οι διαδηλώσεις στη Γαλλία ενάντια στο νέο συνταξιοδοτικό σύστημα ξεκίνησαν από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και ήταν μαζικές με σταδιακή είσοδο όλο και περισσότερων κοινωνικών ομάδων: Νοσηλευτές, εκπαιδευτικοί, πυροσβέστες αλλά και καθολική απεργία των δικηγόρων για πρώτη φορά στην ιστορία του συνδικαλιστικού κινήματος. Παρά την κόπωση έπειτα από ενάμιση μήνα καθημερινών κινητοποιήσεων, οι διαδηλωτές υιοθετούν τώρα την τακτική των Κίτρινων Γιλέκων, διοργανώνοντας συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας σε ολόκληρη τη χώρα.

Οι εκλογές στην ιταλική περιφέρεια της Εμίλια-Ρομάνια στις 26 Ιανουαρίου είχαν αποκτήσει χαρακτήρα καταλύτη σε περίπτωση επικράτησης της Λέγκας του Σαλβίνι. Η επικράτηση του κεντροαριστερού υποψηφίου στο ιστορικό «προπύργιο» της ιταλικής Αριστεράς δίνει, προσωρινά, ανάσα στην κυβέρνηση. Το κίνημα των «Σαρδελών» πιστώνεται μέρος της αυξημένης εκλογικής συμμετοχής, αλλά και του ίδιου του αρνητικού για το Σαλβίνι αποτέλεσμα.

Ο «ΥΠΕΡΟΧΟΣ» ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΑΠΟΜΟΝΩΤΙΣΜΟΣ

Γιάννης Γούναρης, Δικηγόρος,
LLM London School of Economics, Διδάκτορας Νομικής ΕΚΠΑ

Είναι αλήθεια ότι η ευρωπαϊκή διπλωματία δεν έχει καταγράψει πολλές επιτυχίες στο ενεργητικό της τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Μάλλον το αντίθετο, αν κρίνει κανείς από την (πρώην) Γιουγκοσλαβία, το Ιράκ, τη Συρία, την Ουκρανία και τη Λιβύη. Αυτό, όμως, δεν φαίνεται να πτοεί τη νέα πρόεδρο τη Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία συναγωνίζεται σε φιλοδοξία τον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν: Για εκείνη, η Ευρώπη οφείλει να γίνει μια παγκόσμια γεωπολιτική δύναμη, περισσότερο ενωμένη και αποφασιστική. Μια δύναμη που θα ασκεί επιρροή αντίστοιχη με την οικονομική και εμπορική της ισχύ. Εν τούτοις, μια σύντομη έρευνα θα αρκούσε για να καταγραφεί πόσες φορές έχουν ακουστεί οι ίδιες ακριβώς διακηρύξεις από τους προκατόχους της νυν προέδρου της Επιτροπής -ή από τους προκατόχους του νέου Υπατου Εκπροσώπου της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας -τι τίτλος, αλήθεια- Ζοσέπ Μπορέλ.

Για την ώρα, πάντως, η Ευρώπη υφίσταται τη μία ταπείνωση μετά την άλλη. Η παράνομη, με όποιο μέτρο κι κριθεί, ενέργεια του Προέδρου Τραμπ να διατάξει την εκτέλεση του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σουλεϊμανί τίναξε στον αέρα την ήδη παραπαίουσα συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, τη μοναδική ίσως ευρωπαϊκή διπλωματική επιτυχία των τελευταίων ετών. Στη Συρία, είναι πλέον ξεκάθαρο ότι η Ευρώπη έχει σηκώσει τα χέρια ψηλά, αποδεχόμενη την αδυναμία της να επηρεάσει όχι μόνο τις εξελίξεις προς τον τερματισμό του πολέμου, αλλά και την επόμενη μέρα της πολύπαθης αυτής χώρας. Και στη Λιβύη, για το σχεδόν δεκαετή εμφύλιο πόλεμο της οποίας οι Ευρωπαίοι φέρουν με-γάλο μέρος της ευθύνης, διαφορετικά ευρωπαϊκά κράτη υποστηρίζουν διαφορετικές παρατάξεις - ας ονομάσουμε έτσι ομαδοποιήσεις που θυμίζουν φυλαρχίες. Η διάσκεψη του Βερολίνου, μια απόπειρα της Γερμανίας να αναλάβει την πρωτοβουλία εν ονόματι της Ευρώπης, είχε μάλλον πενιχρά αποτελέσματα. Άλλωστε, το προηγούμενο διάστημα η Ευρώπη είχε δείξει ότι το μόνο που πραγματικά την ενδιαφέρει στο ζήτημα της Λιβύης είναι να υπάρχει κάποια οντότητα, με την οποία να μπορεί να έρθει σε ένα διακανονισμό, ώστε να μην φτάνουν οι προσφυγικές και οι μεταναστευτικές ροές από την Αφρική στις ακτές της. Κοινός παρονομαστής, η πλήρης αδυναμία συγκρότησης μιας κοινής θέσης, πέρα από αυτό που κάθε «μεγάλη» ευρωπαϊκή δύναμη ή ομάδα ευρωπαϊκών κρατών αντιλαμβάνεται ως δικό

της συμφέρον: πράγματι, όταν γίνεται λόγος για την απουσία της Ευρώπης από τα γεγονότα του ευρύτερου γεωπολιτικού της περιβάλλοντος, θα ήταν ίσως σωστό να συμπληρώνεται από τη διευκρίνιση «σε ποια Ευρώπη» από όλες αναφερόμαστε.

Υπάρχει, βέβαια, και ο αντίλογος. Γιατί, θα μπορούσε να ρωτήσει κάποιος, είναι τόσο σημαντικό να είναι η Ευρώπη παρούσα στα διεθνή δρώμενα; Γιατί να μην στραφεί προς το εσωτερικό της, ολοκληρώνοντας τη δικτύωση μεταξύ των λαών και των κρατών της και εστιάζοντας στην πρόοδο, την ευημερία και την ευζωία των ίδιων των Ευρωπαίων, χωρίς να εμπλέκεται στο αέναο παγκόσμιο παίγνιο ισχύος; Γιατί να μην αποχωρήσει, επιτέλους, από τη διεθνή σκηνή, έπειτα από πέντε αιώνες πρωταγωνιστικού ρόλου που δεν έχουν αφήσει και το καλύτερο ιστορικό αποτύπωμα, αν σκεφτεί κανείς τη θλιβερή ιστορία της αποικιοκρατίας; Πρόκειται για επιχειρήματα όχι χωρίς βάση. Και είναι αλήθεια, ένας «υπέροχος» ευρωπαϊκός απομονωτισμός και η εσωστρέφεια είναι ελκυστικές ιδέες, ιδίως σε μια εποχή, που προφανέστατα η Ευρώπη -και η Δύση ευρύτερα- δεν θα έχει τον πρώτο λόγο. Ούτε το δεύτερο, μάλλον. Ωστόσο, είναι συγχρόνως και μια επικίνδυνη φαντασίωση. Όσο ουτοπικό αποδείχτηκε το εφεύρημα του «Ευρωπαϊκού 21ου Αιώνα» που ήταν αρκετά δημοφιλές πριν από την παγκόσμια οικονομική κρίση, άλλο τόσο είναι να πιστεύει κανείς ότι η Ευρώπη μπορεί να αφήσει τον κόσμο να την προσπεράσει, κρύβοντας το κεφάλι της στην άμμο. Εάν η Ευρώπη δεν ενδιαφέρεται πλέον για τον κόσμο, αυτό δεν σημαίνει ότι και ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται για την Ευρώπη και ότι θα την αφήσει να απολαύσει τη «συνταξιοδότησή» της με ησυχία. Πολλώ δε μάλλον ο κόσμος του Αιώνα της Διασύνδεσης.

Για την Ελλάδα, όλα αυτά οδηγούν σε μια επώδυνη προσγείωση στην πραγματικότητα. Για τρεις δεκαετίες η χώρα είχε συνδέσει την ασφάλεια της με την ευρωπαϊκή της πορεία. Η κοινή λογική υπαγόρευε ότι η ένταξη της Ελλάδας στο «σκληρό πυρήνα της Ευρώπης» θα ήταν η καλύτερη εγγύηση έναντι «εξωτερικών απειλών», ενώ η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας έδινε στην ελληνική διπλωματία ένα μοχλό πίεσης και, συγχρόνως, αποτελούσε μία μέθοδο «εξευρωπαϊσμού» της γειτονικής χώρας, μέσω της οποίας -έλεγε η θεωρία- η Άγκυρα θα ερχόταν σταδιακά πιο κοντά στον ευρωπαϊκό τρόπο επίλυσης διαφορών. Είναι προφανές ότι ήδη βρισκόμαστε σε μια εντελώς διαφορετική κατάσταση. Η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας είναι ανύπαρκτη. Ούτε, όμως, η ίδια η Τουρκία δείχνει να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τον «εξευρωπαϊσμό» της. Αντιθέτως, δείχνει μια ιδιαίτερη ικανότητα να χρησιμοποιεί τα αντικρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών προς όφελός της, αντιμετωπίζοντας τους Ευρωπαίους τουλάχιστον ως ίση προς ίσους.

Η ελληνική απάντηση δεν θα μπορούσε να είναι άλλη από την προσαρμογή της διπλωματίας της στα νέα δεδομένα και στην άσκηση μιας ενεργητικής και πολύπλευρης εξωτερικής πολιτικής που θα ενίσχυε το κύρος και τη θέση της χώρας στους νέους ευρωπαϊκούς και διεθνείς συσχετισμούς. Μιας εξωτερικής πολιτικής όπως αυτή που είχε οδηγήσει στο προηγούμενο διάστημα στη Συμφωνία των Πρεσπών και στη διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεργασίας στον ευρωπαϊκό Νότο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτή η εξωτερική πολιτική σήμερα ολοφάνερα λείπει.

Η ΙΒΗΡΙΚΗ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

**Βαγγέλης Βιτζηλαίος,
Συντονιστής Κύκλου Ανάλυσης Ευρωπαϊκών & Διεθνών Εξελίξεων ENA**

Το μονοπάτι προς μία βιώσιμη προοδευτική διακυβέρνηση απέναντι στις δυνάμεις του νεοφιλελευθερισμού και της ακροδεξιάς δείχνει η Ιβηρική Χερσόνησος.

Παρά τις αρχικές δυσκολίες, σε ένα κοινωνικοπολιτικό «ναρκοπέδιο» εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, με τη διασφάλιση νέας ψήφου εμπιστοσύνης μέσω των εκλογών και την εφαρμογή της ατζέντας τους, οι προοδευτικές κυβερνήσεις της Ισπανίας και της Πορτογαλίας σταθεροποιούνται, επί της ουσίας, σε βάθος χρόνου.

Οι κοινοί στόχοι υπερβαίνουν δυσκολίες και διαφορές

Στην Ισπανία, έπειτα από δύο εκλογικές αναμετρήσεις και ένα χρόνο πολιτικής αβεβαιότητας και ρευστότητας, μετά την πτώση της κυβέρνησης Σάντσεθ, Σοσιαλιστές (PSOE) και Podemos, με τη συνδρομή μικρότερων, κυρίως περιφερειακών (από τη χώρα των Βάσκων και την Καταλονία), κομμάτων συμφώνησαν για τον πρώτο κυβερνητικό συνασπισμό της μετα-Φράνκο εποχής, υπό τον πρόεδρο των Σοσιαλιστών. Το κόμμα των Podemos συμμετέχει ενεργά, ως επίσημος κυβερνητικός εταίρος με τέσσερα υπουργεία και τον επικεφαλής του Πάμπλο Ιγκλέσιας να λαμβάνει θέση αντιπροέδρου της κυβέρνησης (για τα Κοινωνικά Δικαιώματα και την Ατζέντα 2030).

Στην Πορτογαλία, μπορεί η «Geringonça» («Μηχανή»), η συμφωνία ανάμεσα στον Αντόνιο Κόστα με το Μπλόκο της Αριστεράς, το Κομμουνιστικό Κόμμα και τους Πράσινους να μην έχει επίσημη μορφή, ενός κυβερνητικού συνασπισμού, ωστόσο οι Σοσιαλιστές είναι κυβέρνηση μειοψηφίας στηριζόμενοι στην ανοχή των αριστερών κομμάτων, όπως φάνηκε στην πρόσφατη ψήφιση του Προϋπολογισμού του 2020, του πρώτου πλεονασματικού, μάλιστα, έπειτα από 45 χρόνια (κατά 0,2%). Κοινωνικό κράτος, υγεία και εκπαίδευση αποτελούν, μεταξύ άλλων, κοινούς στόχους για τις προοδευτικές δυνάμεις της χώρας, παρά τις επιμέρους διαφορές και αποτελεί θετικό σημείο, παρά τη μη ύπαρξη προγραμματικής συμφωνίας.

Παρά τα πολιτικά εμπόδια οι κυβερνήσεις των χωρών της Ιβηρικής συνεχίζουν να προωθούν την προοδευτική ατζέντα τους. Στον τομέα των εργασιακών, η σταδιακή αύξηση του κατώτατου μισθού αποτυπώνει την πρόθεση των κυβερνήσεων Σάντσεθ και Κόστα για αποκατάσταση των αδικιών εις βάρος των εργαζομένων που επλήγησαν από την κρίση.

Η ισπανική κυβέρνηση, έπειτα από συμφωνία των κοινωνικών εταίρων και παρά τις ενστάσεις των εκπροσώπων των εργοδοτών, προχώρησε στην αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 5,5%, διαμορφώνοντάς τον στα 950 ευρώ καθαρά (1.108 ευρώ μεικτά), ως ένα «μικρό εργαλείο για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων», σύμφωνα με την υπουργό Εργασίας Γιολάντα Ντίας. Τον Δεκέμβριο του 2018 η κυβέρνηση Σάντσεθ είχε προχωρήσει σε αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 22%, την υψηλότερη από το 1977. Στόχος της κυβέρνησης είναι ο κατώτατος μισθός να ανέλθει μέσα στην τετραετία στο 60% του μέσου μισθού (1.970 ευρώ), δηλαδή στα 1.182 ευρώ. Οι θετικές ειδήσεις δεν σταμάτησαν εκεί, αφού το ποσοστό ανεργία της χώρας μειώθηκε το τελευταίο τρίμηνο του 2019 στο 13,78%, ποσοστό που σύμφωνα με τα στοιχεία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας της Ισπανίας είχε να εμφανιστεί πριν από το 2008. Παράλληλα, με την τελευταία αύξηση του κατώτατου μισθού, η κυβέρνηση ανακοίνωσε αύξηση των συντάξεων κατά σχεδόν 1%, όπως και αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων κατά 2% ενώ έχει θέσει ως στόχο να επαναδιαπραγματευτεί με τη νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή τους στόχους του ελλείμματος της Ισπανίας για τα επόμενα χρόνια, επιδιώκοντας και την αύξηση των δημόσιων δαπανών.

Ίδια κατεύθυνση για τον κατώτατο μισθό -και όχι μόνο- και στη Λισαβόνα. Η κυβέρνηση του Αντόνιο Κόστα προχώρησε σε νέα αύξησή του κατά 6% (από τα 600 στα 635 ευρώ). Ο σοσιαλιστής πρωθυπουργός της Πορτογαλίας έχει δεσμευθεί να αυξήσει τον κατώτατο μισθό κατά 25% (να ανέλθει στα 750 ευρώ) μέχρι το 2025. Είναι ενδεικτικό ότι το διάστημα 2015-2019 αυξήθηκε κατά 14%, από τα 505 στα 600 ευρώ, σε σχέση με τα χαμηλά επίπεδα στα οποία είχε κατέλθει κατά τη μνημονιακή περίοδο. Ο Προϋπολογισμός του 2020 περιλαμβάνει μεταξύ άλλων μείωση φόρου για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, μείωση φόρων για τις οικογένειες με παιδιά ως τριών ετών και μια χρηματοδοτική «ένεση» ύψους 800 εκατομμυρίων ευρώ για τη δημόσια υγεία.

Μοντέλο προοδευτικής διακυβέρνησης

Οι προοδευτικές κυβερνήσεις των χωρών της Ιβηρικής, που ουσιαστικά επανεξελέγησαν από τους λαούς των δύο χωρών (νωρίτερα στην Πορτογαλία και πρόσφατα στην Ισπανία), είτε άμεσα με τη μορφή κυβέρνησης συνεργασίας είτε έμμεσα με κυβέρνηση μειοψηφίας και στήριξη μέσω ανοχής, αποτελούν οδηγό διαμόρφωσης ενός προοδευτικού μετώπου απέναντι στο μέτωπο της νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας και του ακροδεξιού λαϊκισμού.

Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, βλέποντας διορατικά και λαμβάνοντας μαθήματα από την κρίση της ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας, αποστασιοποιήθηκαν από στάσεις και πεπραγμένα που οδήγησαν στην κρίση και απέρριψαν τις λογικές «ίσων αποστάσεων» και ένωσαν τις δυνάμεις τους με τις δυνάμεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς με τα κέρδη πια να αποτυπώνονται τόσο σε εκλογικό όσο, κυρίως, σε κοινωνικό επίπεδο.

Μέτρα στήριξης της εργασίας, μέτρα ενίσχυσης του Κοινωνικού Κράτους, «ανάσα» προς κοινωνικές ομάδες που χτυπήθηκαν από τις πολιτικές απορρύθμισης και λιτότητας που εφάρμοσαν οι συντηρητικές κυβερνήσεις των δύο χωρών (Κοέλιο στην Πορτογαλία και Ραχόι στην Ισπανία), παράλληλα με αποδοτική δημοσιονομική διαχείριση, διαμορφώνουν ένα ελπιδοφόρο σκηνικό ως παράδειγμα όχι μόνο για τον ευρωπαϊκό Νότο, αλλά για όλη την Ευρώπη.

ΠΟΣΟ ΒΙΩΣΙΜΗ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ;

Δημήτρης Ραπίδης,
Συντονιστής του Ευρωπαϊκού Προοδευτικού Φόρουμ,
Ιδρυτής του κέντρου ερευνών Bridging Europe

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί μια πρώτη, σοβαρή προσπάθεια από την Κομισιόν για να αντιμετωπίσει με ολιστικό τρόπο τα ζητήματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την υποστήριξη της κλιματικής μετάβασης και προσαρμογής. Διαμορφώνει δηλαδή τις βασικές κατευθύνσεις, έναν οδικό χάρτη για τη μετάβαση από το σημερινό οικονομικό μοντέλο σε ένα νέο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πρόθεση για τη μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο είναι σαφής, δεν είναι όμως σαφής ο τρόπος που θα γίνει αυτή η μετάβαση, ποιος θα αναλάβει το κόστος και προς ποια κατεύθυνση θα κινηθεί η Πράσινη Συμφωνία.

Για τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένης της πλειοψηφίας των μελών της Κομισιόν, το κόστος θα πρέπει να αναληφθεί από τους ίδιους τους φορολογούμενους, καθώς στην πραγματικότητα η γενναιόδωρη πρόβλεψη για επενδύσεις ύψους τουλάχιστον ενός τρισεκατομμυρίου ευρώ για την επόμενη δεκαετία προσκρούει στους πολιτικούς συσχετισμούς και στα διαφορετικά πολιτικά συμφέροντα που ξεδιπλώνονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Από την άλλη πλευρά, για τις αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις, προτεραιότητα είναι η διαμόρφωση εκείνων των συνθηκών και δικλείδων ασφαλείας ώστε στη νέα Συμφωνία η μετάβαση στο νέο μοντέλο να μην αφήσει κανέναν πίσω. Αυτό προτείνεται να επιτευχθεί μέσα από το μετασχηματισμό του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης σε ένα νέο Σύμφωνο Απασχόλησης και Βιωσιμότητας που δεν θα φέρνει σε σύγκρουση τους στόχους δημοσιονομικής πολιτικής και την ανάγκη δραστηκής αύξησης των δημοσίων δαπανών για την μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερη ΕΕ μέχρι το 2050.

Ο αγροδιατροφικός τομέας, η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στο ζήτημα της μετάβασης, με τη συμφωνία να προβλέπει 40% του προϋπολογισμού της ΚΑΠ να κατευθύνεται στους πόρους που αφορούν στις δράσεις για το κλίμα. Στα Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης έχουν ήδη αρχίσει να διαμορφώνονται ομάδες συμφερόντων, με τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ισπανία να ασκούν πιέσεις προς την Κομισιόν για επαρκή χρηματοδότηση. Ειδικά για τη γερμανική κυβέρνηση το ζήτημα της εξισορρόπησης των δαπανών με τρόπο που δεν θα θίγει το σκληρό πυρήνα του Συμφώνου Σταθερότητας είναι καθοριστικής σημασίας για τον τρόπο με τον οποίο το Βερολίνο θα στηρίξει την Συμφωνία.

Μέχρι στιγμής φαίνεται ότι οι περισσότερες πλευρές ανησυχούν για τη χρηματοδότηση, ελάχιστοι όμως προβληματίζονται για το πως θα ανακατανεμηθούν τα ευρωπαϊκά κονδύλια ώστε η συμφωνία να είναι βιώσιμη και να αφορά τη μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία, να αντιμετωπίζει δηλαδή αποτελεσματικά τα προβλήματα που έχει κληρονομήσει το σημερινό διαρθρωτικά στρεβλό οικονομικό μοντέλο.

Η Κομισιόν προωθεί την εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για μεγαλύτερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, καθώς και τη δημιουργία ενός Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης για να απορροφήσει τους κοινωνικούς και οικονομικούς «κραδασμούς» αυτής της μετάβασης, χωρίς όμως να πείθει το πλάνο για την επάρκεια των πόρων που πρέπει να έχει στη διάθεσή του.

Στους παραπάνω προβληματισμούς θα πρέπει να προσθέσουμε και το ζήτημα των φορολογικών επιπτώσεων από την υλοποίηση της συμφωνίας, τον εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου για την ενεργειακή φορολογία, αλλά και την ενσωμάτωση των πράσινων στόχων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Και τα τρία ζητήματα είναι πολιτικά ευαίσθητα και απαιτούν ένα μίνιμουμ πολιτικό κόστος από τις ηγεσίες της ΕΕ. Ποιες και πότε είναι έτοιμες να το αναλάβουν, είναι κάτι που θα έχει ενδιαφέρον να δούμε στη συνέχεια. Ας κρατάμε, λοιπόν, μικρό καλάθι.

ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Ειρήνη Συγγελάκη,
Δικηγόρος, ΔΕΑ Δημοσίου Συγκριτικού Δικαίου

Η εβδομάδα πριν από την παρουσίαση στο Υπουργικό Συμβούλιο, την 24η Ιανουαρίου, της προτεινόμενης από την κυβέρνηση μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού στη Γαλλία, ήταν μια εβδομάδα συμβολικών κινητοποιήσεων που θύμιζε περισσότερο ακτιβιστικές δράσεις και λιγότερο συντεταγμένες ενέργειες ενός μαζικού συνδικαλιστικού κινήματος.

Δικηγόροι έριξαν την τήβεννό τους στα πόδια του Υπουργού Δικαιοσύνης, νοσηλευτές πέταξαν τις άσπρες μπλούζες, εκπαιδευτικοί τα σχολικά εγχειρίδια, οδηγοί τρένων έκαναν απροειδοποίητα στάσεις εργασίας, έγιναν ολιγόωρες διακοπές ρεύματος σε δέκα κοινότητες που γειτονεύουν με το αεροδρόμιο του Ορλί, ξαφνικά έκλεισαν οι εισοδοί της πυραμίδας του Λούβρου για τους τουρίστες, ενώ έγιναν ακόμη και δύο καταλήψεις των κεντρικών γραφείων του σοσιαλιστικού συνδικάτου CFDT. Θεαματικές ήταν και οι υπαίθριες συναυλίες στην Όπερα του Παρισιού ενάντια στη μεταρρύθμιση.

Μετά τις μαζικές διαδηλώσεις σε όλη τη Γαλλία, από τις 5 Δεκεμβρίου 2019, οι διαδηλωτές δεν πιστεύουν ότι οι κινητοποιήσεις ξεφούσκωσαν οριστικά. Θεωρούν ότι τώρα είναι η ώρα να «πάρουν ανάσα» πριν παρέμβουν εκ νέου στη συζήτηση που θα ακολουθήσει στο Κοινοβούλιο και τη Γερουσία για την ψήφιση του νόμου. Οι περισσότεροι δεν ικανοποιούνται από το γεγονός ότι παρέμεινε το όριο συνταξιοδότησης στα 62 έτη, γιατί το νέο σύστημα πόντων που επεξεργάστηκε η κυβέρνηση δείχνει ότι πλήρη δικαιώματα σύνταξης αποκτά όποιος εργαζόμενος αποχωρήσει στα 64 του χρόνια, ενώ στα 62 μπορεί να χάσει περίπου 10% της μηνιαίας αποζημίωσης, κάτι που μεταφράζεται σε 147 ευρώ το μήνα περίπου για τη μέση σύνταξη των 1.472 ευρώ.

Η υιοθέτηση τακτικών που μοιάζουν με αυτές που έβαλαν σε εφαρμογή πέρυσι τέτοια εποχή τα Κίτρινα γιλέκα, έχουν στόχο να πιέσουν την κυβέρνηση να συγκεκριμενοποιήσει τα μέτρα το συντομότερο δυνατόν για να υπάρξουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις και συγκεκριμένα οφέλη για τους πολίτες. Το ενιαίο συνταξιοδοτικό σύστημα καταφέρεται κυρίως εναντίον των «προνομιούχων» ομάδων των ειδικών καθεστώτων που λαμβάνουν υψηλές συντάξεις. Σύμφωνα με την ανάλυση της Monde Diplomatique (Ιανουάριος 2020) δεν πρόκειται για ένδειξη κοινωνικής δικαιοσύνης της κυβέρνησης. Αντίθετα, οι «προνομιούχες» ομάδες όπως οι οδηγοί των τρένων, που αντιστοιχούν μόλις στο 3% των εργαζομένων, είναι αυτές που αντέδρασαν αποτελεσματικά στο παρελθόν για να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα όλες οι συντάξεις.

Εξισώνοντάς τους με το γενικό καθεστώς, με βάση ένα σύστημα συλλογής πόντων ανά τρίμηνο, το σύστημα ανοίγει την πόρτα σε μορφές εργασίας που δεν ευνοούν την πλήρη απασχόληση και προάγουν τις ατομικές έναντι των συλλογικών συμβάσεων.

Η «πολεμική» διάθεση των κινητοποιήσεων ευνοήθηκε και από τη συγκυρία: στις 19 Δεκεμβρίου 2019, εν μέσω μαζικών απεργιών σε όλη τη χώρα, άρχισε η εφαρμογή των μέτρων που είχε ψηφίσει το γαλλικό κοινοβούλιο για να κατευνάσει την οργή των διαδηλωτών του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων. Είναι φυσικό πολλοί διαδηλωτές να σκέφτηκαν ότι μόνο με σύγκρουση στο δρόμο και όχι με το διάλογο μπορούν να υπάρχουν πραγματικά αποτελέσματα υπέρ των πολιτών. Η σύγκριση με τα Κίτρινα Γιλέκα εστιάζεται επίσης στη βίαιη καταστολή των απεργιακών κινητοποιήσεων που επιφύλαξε η γαλλική αστυνομία και στους διαδηλωτές ενάντια στο νέο συνταξιοδοτικό πλαίσιο. Για μια ακόμα φορά, η κοινή γνώμη αντέδρασε και έδειξε την έμπρακτη αλληλεγγύη της στους διαδηλωτές μέσω ταμείων στήριξης των απεργιακών κινητοποιήσεων που επέτρεψαν στους απεργούς να μειώσουν τις μισθολογικές απώλειες των 45 συνεχόμενων ημερών απεργίας. Οι δημοσκοπήσεις της 23ης Ιανουαρίου 2020 φανερώνουν μια διχασμένη Γαλλία, ανάμεσα σε αυτούς που θέλουν να συνεχιστούν οι κινητοποιήσεις ώσπου να υπάρξουν ικανοποιητικά αποτελέσματα και σε αυτούς που πιστεύουν ότι τη λύση θα δώσει ο κοινοβουλευτικός διάλογος.

Στο χρονοδιάγραμμα των μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος της Γαλλίας, η μεταρρύθμιση του Προέδρου Μακρόν και του πρωθυπουργού Φιλίπ είναι η όγδοη που επιχειρείται σε διάρκεια 75 χρόνων κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Οι επίσημες εκτιμήσεις δείχνουν ότι οι συντάξεις θα φτάσουν στο 49,8% του μισθού το 2025 έναντι 51,4% το 2018 και 70% πριν από 30 χρόνια, όταν ξεκίνησε η προσαρμογή των αποζημιώσεων στη Γαλλία με επίκληση της ανάγκης βιωσιμότητας του συστήματος. Στην προαναφερθείσα ανάλυση της Monde Diplomatique γίνεται λόγος για τις δύο αυθαίρετες ποσοτώσεις που δημιουργούν τις πολιτικές της λιτότητας και των περικοπών: το 3% του ΑΕΠ για το δημοσιονομικό έλλειμα των κρατών της Ε.Ε που επιβάλλει η συνθήκη του Μάαστριχτ και το 14% του ΑΕΠ για την πληρωμή συντάξεων που προβάλλεται ως κόκκινη γραμμή για τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού από τον πρωθυπουργό Φιλίπ. Σε μια στιγμή διαύγειας, σε συνέντευξη στον Economist την 7η Νοεμβρίου 2019, ο Πρόεδρος Μακρόν δήλωσε ότι η ποσόστωση του 3% έχει ξεπεραστεί από την πραγματικότητα. Η ποσόστωση του 14% έχει ακόμα πιο σαθρά θεμέλια: υποτίθεται ότι τοποθετεί αναλογιστικά τη Γαλλία σε ίδιο επίπεδο με τη Γερμανία, όπου η πληρωμή των συντάξεων απορροφά το 10,1% του ΑΕΠ. Στη Γερμανία όμως, 18,7% των συνταξιούχων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας σε σχέση με το 7% στη Γαλλία. Τις επόμενες μέρες, με αφορμή τη συζήτηση για την ψήφιση της μεταρρύθμισης στο κοινοβούλιο και τη Γερουσία, η Γαλλία θα κληθεί να αποφασίσει για το επίπεδο διαβίωσης των συνταξιούχων που επιθυμεί.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΜΙΛΙΑ-ΡΟΜΑΝΙΑ: ΦΙΛΙ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ «ΣΑΡΔΕΛΩΝ» ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ;

Θωμάς Γούμενος, Διδάσκων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο
(Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας)

Οι εκλογές στην ιταλική περιφέρεια της Εμίλια-Ρομάνια που διεξήχθησαν στις 26 Ιανουαρίου, απέκτησαν ήδη κάποιους μήνες πριν από τη διεξαγωγή τους χαρακτηριστικά ορόσημο για το πολιτικό σκηνικό της χώρας. Ένα πρώτο σύνολο συνδεδεμένων λόγων περιελάμβανε την απειλή νίκης της Λέγκα του Σαλβίνι σε μια ιστορική περιοχή για την ιταλική (κεντρο)αριστερά, την αναγωγή των εκλογών σε τελικό τεστ αντοχής της κυβέρνησης από τον ίδιο τον Σαλβίνι -που συμμετείχε εντατικά στην προεκλογική εκστρατεία, καθώς και τους τριγμούς που ήδη αντιμετωπίζει η κυβέρνηση Δημοκρατικού Κόμματος και Πέντε Αστέρων, οι οποίοι οδήγησαν και στην παραίτηση του Λουίτζι ντι Μάιο από την ηγεσία του κόμματος. Ένας δεύτερος λόγος αφορά στο κίνημα των «Σαρδελών», το οποίο γεννήθηκε μόλις το Νοέμβριο στην Μπολόνια, πρωτεύουσα της περιφέρειας, με βασικό κίνητρο την αποτροπή επικράτησης της ξενοφοβικής Λέγκα.

Η επανεκλογή του Στέφανο Μπονατσίνι, υποψηφίου της κεντροαριστεράς (του Δημοκρατικού Κόμματος και μικρότερων σχηματισμών), με ποσοστό 51,4% έναντι 43,6% της υποψηφίου της της Δεξιάς (και μόλις 4,7% του υποψηφίου των Πέντε Αστέρων) βάζει φρένο στην επιθετική ορμή του Σαλβίνι και δίνει ανάσα, έστω μικρή, στην κυβέρνηση να ξεδιπλώσει την πολιτική της και να δημιουργήσει όρους ανάκαμψης.

Το «κύμα» Σαλβίνι

Η απόφαση Σαλβίνι να αποχωρήσει τον Αύγουστο από τον κυβερνητικό συνασπισμό με τα Πέντε Αστέρια δεν οδήγησε, όπως ήλπιζε, στην προκήρυξη εκλογών. Παρ' όλα αυτά, η Λέγκα έχει σταθεροποιηθεί ως το κυρίαρχο κόμμα της Δεξιάς με δημοσκοπικά ποσοστά εγγύς του ποσοστού που της χάρισε την πρωτιά στις ευρωεκλογές του Μαΐου 2019 (34%). Σε μια επιπρόσθετα αρνητική εξέλιξη, σημαντική δημοσκοπική άνοδο παρουσιάζει και ένα κόμμα έτι δεξιότερα και αυταρχικότερα της Λέγκα, τα «Αδέλφια της Ιταλίας» (FdI), το οποίο πλέον κινείται στην περιοχή του 10%. Τα δύο αυτά κόμματα, μαζί με το αποδυναμωμένο Φόρτσα

Ιταλία του Μπερλουσκόνι, συγκροτούν ένα σκληρό δεξιό μπλοκ, το οποίο ούτε λίγο ούτε πολύ έχει επικρατήσει σε 11 από τις 14 περιφερειακές εκλογές που έχουν γίνει στην Ιταλία από το 2018, κατά κανόνα εκτοπίζοντας κυβερνήτες της Κεντροαριστεράς. Τα δεδομένα αυτά εν πολλοίς απαντούν στο γιατί τυχόν επικράτηση στο «προπύργιο της Αριστεράς» Εμίλια-Ρομάνια, σταθερά υπό αριστερή ή κεντροαριστερή διοίκηση καθ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο, θα κινδύνευε να απογειώσει το Σαλβίνι.

Βεβαίως, δεδομένων και των ιδεολογικο-πολιτικών μεταβολών στην Ιταλία μετά το 1991, ούτε τόσο για «Αριστερά» μπορούμε να μιλάμε, ούτε για απόρθητο «προπύργιο». Στις τελευταίες εθνικές εκλογές του Μαρτίου 2018 το Δημοκρατικό Κόμμα παρέμεινε μεν το μεγαλύτερο *μεμονωμένο* κόμμα στην Εμίλια-Ρομάνια (με το αναιμικό 26,4%), όμως ο συνασπισμός των δεξιών κομμάτων πρώτευσε για πρώτη φορά με 33%. Η επίδοση αυτή αντικατοπτρίζει πλήρως τις δυσκολίες του Δημοκρατικού Κόμματος, το οποίο όντας στην κυβέρνηση από το Σεπτέμβριο και υπό την νέα ηγεσία του Νικόλα Τζινγκαρέτι επιχειρεί ως φαίνεται μια «αριστερή στροφή» για να ανακτήσει την επαφή με τα εργαζόμενα στρώματα. Η -σχεδόν προδιαγεγραμμένη- αποσκίρτηση του πρώην πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι και η ίδρυση νέου κεντρώου κόμματος, με συνταγή *αλλά Μακρόν*, μπορεί από τη μία να πλήττει το Δημοκρατικό Κόμμα, ενδεχομένως, όμως, από την άλλη, να διευκολύνει αυτήν την απόπειρα αναβάπτισης.

Ο μείζων κυβερνητικός εταίρος των Πέντε Αστεριών φαίνεται να έρχεται, εν τέλει, αντιμέτωπος με τον καταστατικά μεταπολιτικό και -χωρίς άλλο επιθετικό προσδιορισμό- λαϊκίστικο χαρακτήρα του. Η αλλαγή κυβερνητικού συμμάχου από τα (ακρο)δεξιά στα κεντροαριστερά έχει ήδη προκαλέσει αποχωρήσεις βουλευτών και γερουσιαστών του προς όλες τις κατευθύνσεις, αρκετές μάλιστα προς τον Σαλβίνι. Κυρίως, όμως, η σύγχυση του πολιτικού του στίγματος το φέρνει δημοσκοπικά στο ήμισυ περίπου του εντυπωσιακού 33% που πέτυχε δύο χρόνια πριν.

Οι «Σαρδέλες» ως φάρος αισιοδοξίας;

Το θετικό για την Κεντροαριστερά αποτέλεσμα και το «στοπ» στο Σαλβίνι, πιστώνεται ήδη από πολλούς σε μεγάλο βαθμό στο κίνημα των «Σαρδελών». Το κίνημα αυτό, το οποίο γιγαντώθηκε σε λίγες εβδομάδες και διαχύθηκε από την Μπολόνια στην πρωτεύουσα και άλλες πόλεις, μοιράζεται πολλά χαρακτηριστικά με κοινωνικά κινήματα της τελευταίας δεκαετίας: απουσία ενδιάμεσων οργανώσεων, απόσταση από «παραδοσιακούς» πολιτικούς φορείς, κομβικός ρόλος του διαδικτύου για την κινητοποίηση και επικοινωνία, μαζική συμμετοχή, απουσία ενός «καθαρού» πολιτικού/στρατηγικού στόχου.

Ως προς τα ειδικά του χαρακτηριστικά, τα οποία το διακρίνουν για παράδειγμα από το περισσότερο μαχητικό, «πολιτικοποιημένο» ή και «πληβειακό» κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, είναι τα συμβατικά, αυστηρά μη βίαια, μέσα κινητοποίησης, και η ρητή αντίθεσή του στον ξενοφοβικό, αντιμεταναστευτικό «λαϊκιστικό» λόγο, όπως προνομιακά αυτός εκφράζεται από τον Σαλβίνι. Το γεγονός ότι η Εμίλια-Ρομάνια έχει το τέταρτο υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα και ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των περιφερειών της Ιταλίας εξηγεί εν μέρει τον προσανατολισμό του κινήματος και τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Παρά το σαρκασμό εκ δεξιών και την κριτική εξ αριστερών (π.χ. περί «απολιτίκ» χαρακτήρα), η παρουσία δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων στις πλατείες, τραγουδώντας το «Bella Ciao», φαίνεται ότι όχι μόνο κινητοποίησε σημαντικό αριθμό ψηφοφόρων στην Εμίλια-Ρομάνια -η συμμετοχή στις κάλπες αυξήθηκε κατά 30 μονάδες σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογές- αλλά αποτέλεσε και μια μαζική απάντηση στην άνοδο της ακροδεξιάς στη χώρα.

Ακόμα κι αν δεν επιβεβαιωθούν όσοι προβλέπουν για διάφορους λόγους βραχύ κύκλο ζωής του κινήματος, είναι σαφές ότι η ανάταξη των προοδευτικών δυνάμεων δεν μπορεί να συμβεί μόνο μέσω των «Σαρδελών». Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προώθηση συγκροτημένων τέτοιων πολιτικών από την κυβέρνηση. Με τη σειρά του αυτό προϋποθέτει διευθέτηση των διαφορών μεταξύ Δημοκρατικού Κόμματος και Κινήματος Πέντε Αστέρων και, πρωτίστως, την αποσαφήνιση στίγματος και στρατηγικής από το τελευταίο.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org